

Stichting Landelijk
Ongedocumenteerden
Steunpunt

Meldpunt Vreemdelingendetentie

Verslag 2011

Inleiding: probleemstelling en doelstelling van het project

Aanleiding van het project

De vrijheidsontneming van vreemdelingen in Nederland is de afgelopen jaren zowel nationaal als internationaal fel bekritiseerd.¹ Deze kritiek richt zich onder meer op de detentieomstandigheden: deze zijn extreem sober. Vreemdelingen mogen niet werken, geen onderwijs volgen en komen daarnaast niet in aanmerking voor een zinvol dagprogramma, incidenteel verlof, en dergelijke. Het gaat hier echter niet om mensen die in detentie verblijven wegens het plegen van een strafbaar feit, het betreft mensen die in detentie verblijven om onttrekking aan het vreemdelingentoezicht te voorkomen. Zij mogen volgens het Europees Comité inzake de voorkoming van folteringen en onmenselijke of vernederende behandelingen of bestraffingen van de Raad van Europa (CPT) niet in een gevangenisachtige omgeving gedetineerd worden.² In de huidige detentiecentra verblijven zij echter in cellen en onder een soberder regime dan strafrechtelijk gedetineerden. Dit staat niet in verhouding tot de reden van de vrijheidsontneming. Er wordt door vreemdelingen en mensen die in de detentiecentra komen dan ook veel geklaagd over de detentieomstandigheden. Daarnaast zouden zich hier verschillende misstanden ten aanzien van de vreemdelingen voordoen, zoals onterechte plaatsing in afzonderingscellen, gebruik van geweld bij vervoer, opstanden, en dergelijke. Dit baart Stichting LOS, en ook andere organisaties, grote zorgen. Dit lijkt de huidige Nederlandse regering koud te laten: zij deelt de kritiek die zij krijgt doorgaans niet en ziet dan ook geen reden om fundamentele wijzigingen in de toepassing van de vrijheidsontneming van vreemdelingen door te voeren.

¹ Zie onder meer: Raad van Europa, Europees Comité inzake de voorkoming van folteren, vernederende en onmenselijke behandelingen, *Report to the authorities of the Kingdom of the Netherlands on the visits carried out to the Kingdom in Europe, Aruba, and the Netherlands Antilles by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment*, Straatsburg: Raad van Europa 2008, Hammerberg, T., *Report by the Commissioner for Human Rights mr. Thomas Hammarberg on his visit to the Netherlands*, Straatsburg: Raad van Europa 2010, Hammerberg, T., *Report by the Commissioner for Human Rights mr. Thomas Hammarberg on his visit to the Netherlands*, Straatsburg: Raad van Europa 2010, Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming, *Vreemdelingenbewaring; advies*, Den Haag 2008, Amnesty International, *The Netherlands: the detention of irregular migrants and asylum-seekers*, Londen: Amnesty International 2008, Committee on Civil Liberties, Justice and Home Affairs from the European Parliament, *The conditions in centres for third country national (detention camps, open centres as well as transit centres and transit zones) with a particular focus on provisions and facilities for persons with special needs in the 25 EU member states*, Brussel: Europees Parlement 2007, Inspectie voor Sanctietoepassing, *Detentiecentrum Noord-Holland, locatie Zaandam: Inspectierapport, doorlichting*, Den Haag: ministerie van Justitie 2010, Inspectie voor de Sanctietoepassing, *Detentiecentrum Zeist: Inspectierapport, doorlichting*, Den Haag: ministerie van Justitie 2010, Inspectie voor de Sanctietoepassing, *Detentiecentrum Noord-Holland, locatie Oude Meer: Inspectierapport, doorlichting*, Den Haag: ministerie van Justitie 2010 en Inspectie voor de Gezondheidszorg, *Medische diensten in detentiecentra: verantwoorde zorg, maar nog niet geborgd*, Den Haag 2009

² European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment, *The CPT standards: "Substantive" sections of the CPT's General Reports*, Council of Europe, Straatsburg 2010

Stichting LOS meent echter dat dergelijke fundamentele wijzigingen in de detentiecentra wel nodig zijn. Zij wil dit graag inzichtelijk maken en daarnaast de druk opvoeren om daadwerkelijk tot verbetering in de detentiecentra te komen. Dit is voor Stichting LOS aanleiding geweest om in 2009 het project Meldpunt Vreemdelingendetentie te starten.³ Met dit Meldpunt wordt enerzijds beoogd de situatie in de detentiecentra inzichtelijk te maken door klachten over zowel de mistanden als de omstandigheden hier te verzamelen. Anderzijds wordt getracht de politieke en de juridische druk op te voeren om de omstandigheden te verbeteren. Hiertoe wordt de media geïnformeerd over de detentieomstandigheden en worden met behulp van advocaten juridische procedures over klachten over de detentieomstandigheden gevoerd bij bevoegde rechterlijke instanties. Dit moet er uiteindelijk toe leiden dat de druk dermate wordt opgevoerd dat het ministerie van Justitie niet anders kan dan de detentieomstandigheden te verbeteren.

Ontwikkelingen wat betreft Vreemdelingendetentie in 2011

In januari 2011 vroeg de Tweede Kamer aan minister Leers om op zoek te gaan naar alternatieven voor vreemdelingendetentie. Minister Leers zegde dat toe. Hij beloofde te kijken naar andere landen, zoals Australië en België, en ook om te overleggen met organisaties zoals Amnesty International.

Staatssecretaris Teeven van Veiligheid en Justitie zegde in datzelfde debat maatregelen toe om het bestuursrechtelijke karakter van vreemdelingendetentie meer tot uitdrukking te brengen.

Enkele individuele zaken kregen meer publieke aandacht. Ten eerste was dat de zaak van mw Berta, die uit Vreemdelingendetentie overgeplaatst werd naar de VrijheidsBeperkende Locatie en daar overleed⁴. Amnesty en anderen klaagden dat zij detentie-ongeschikt was.

Doelgroepen van het project

Het Meldpunt richt zich in eerste instantie op het ministerie van Justitie aangezien daar het beleid wordt opgesteld. De detentieomstandigheden kunnen alleen hier fundamenteel worden gewijzigd. Daarnaast vormen vreemdelingen in detentie en betrokkenen bij detentie (familie, bezoekers, werknemers en relevante organisaties) een doelgroep van het project aangezien de detentieomstandigheden voor hen verbeterd dienen te worden.

1. Werkwijze en activiteiten binnen het Meldpunt Vreemdelingendetentie

Na een voorbereidingsperiode van 2 maanden ging het Meldpunt Vreemdelingendetentie in februari 2010 van start.

Meldingen: het verzamelen en de opvolging

Het Meldpunt draait om het verzamelen van klachten over de detentieomstandigheden of misstanden in de detentiecentra voor vreemdelingen om de druk om de detentieomstandigheden te veranderen op te voeren. Ontvangen meldingen worden in de database geregistreerd, geverifieerd en waar mogelijk opgevolgd. Hiertoe wordt contact opgenomen met de betrokkenen advocaat of een advocaat van de juristengroep om deze te adviseren en instrueren over de juridische mogelijkheden. Indien de advocaat hierin mee gaat en een klacht indient, worden vreemdeling en advocaat gedurende de klachtenprocedure

³ Aanvankelijk was voor de naam Meldpunt Misstanden Vreemdelingendetentie gekozen. Dit is later echter gewijzigd in Meldpunt Vreemdelingendetentie aangezien het Meldpunt zich niet alleen op misstanden richt, maar ook op andere klachten ten aanzien van de detentieomstandigheden.

⁴ Zie kamervraag 2010Z15140 (1191), 25.1.11

begeleid vanuit het Meldpunt. Dit betekent dat zij van informatie en advies worden voorzien over de juridische mogelijkheden om de klacht tot een zo goed mogelijk einde te brengen. Positieve uitspraken dwingen detentiecentra en ministerie van Justitie er namelijk toe de situatie op dat punt te wijzigen. Zo wordt de juridische druk opgevoerd.

Informatievoorziening/PR

Ook de politieke druk dient te worden opgevoerd. Dit gebeurt door het informeren van politiek, media, betrokkenen en geïnteresseerden. Zij worden geïnformeerd via:

- het uitgeven van een nieuwsbrief (zie bijlage);
- het doorgeven van interessante zaken aan media;
- het schrijven van brieven aan Kamerleden, ministerie en gerechtelijke instanties (bijvoorbeeld aan de mensenrechtencommissaris van de Raad van Europa);
- het informeren van instanties zoals de Dienst Geestelijke Verzorging en de rechtsprekende instanties;
- het informeren van publiek door het geven van presentaties;
- en actualiteiten op de website.

Deze activiteiten dienen de problematiek zichtbaarder te maken om vervolgens de publieke en politieke druk op te kunnen voeren om de huidige tekortschietende Nederlandse situatie te verbeteren.

De klankbordgroep

Vanaf de start van het Meldpunt houdt een klankbordgroep het verloop van het project in de gaten. Zij begeleidt op de achtergrond en kan waar nodig bijsturen. Hiertoe zijn mensen uit verschillende hoeken van het veld gevraagd. Dit heeft tot de volgende samenstelling geleid:

- Annemarie Busser (Amnesty International),
- Erik van de Bergh (Stichting voor Vluchteling-Studenten UAF),
- David (vreemdeling die in detentie heeft verbleven),
- Em. Prof. Dr. Anton van Kalmthout,
- Jan-Kees de Ridder (voormalig arts in detentie)
- Geesje Werkman (Kerk in Actie).

Zij komen gemiddeld eens in de drie maanden bij elkaar om input te geven aan het Meldpunt en om eventuele problemen te bespreken.

De juristengroep

Naast een klankbordgroep is er ook een juristengroep in het leven geroepen. Deze juristen kunnen indien nodig gevraagd worden zaken die bij het Meldpunt binnenkomen op zich te nemen. Daarnaast kunnen zij zich op deze wijze verder in het thema van de vreemdelingendetentie specialiseren wat de kwaliteit van klachtenprocedures verbetert. De volgende juristen nemen deel aan deze groep:

- Hans Eizenga (Van Nierop & Hijms Advocaten),
- Rachel Imamkhan (Canales advocaten),
- Marjon Peeters (Hagg & Van Koesveld Advocaten),
- Linda Straver (Pieters advocaten),
- Frans Willem Verbaas (Collet International Laywers & associates),
- Florimond Wassenaar (Ljwd-advocaten),
- Jacob Wedemeijer (Advocatenkantoor Oudegracht en penningmeester van de Vereniging Asieladvocaten en –juristen Nederland).

De juristengroep komt een paar keer per jaar indien nodig bij elkaar om actuele problematiek te bespreken. Daarnaast worden zij op individueel niveau geraadpleegd.

Extra activiteiten

Tot slot worden er in deze fase meer activiteiten uitgevoerd dan in eerste instantie gepland en in de projectaanvraag beschreven. Dit betreft het informeren en adviseren van al betrokken advocaten, het informeren van relevante personen en organisaties en het geven van presentaties. Het project leert dat deze activiteiten van belang zijn, waardoor er voor is gekozen deze wel uit te voeren. Dit helpt namelijk om de druk op te voeren om de detentieomstandigheden te veranderen en dus om het uiteindelijke doel te bereiken.

2. Resultaten

In het jaar 2011 heeft het Meldpunt de volgende activiteiten ondernomen.

Meldingen: het verzamelen en opvolgen

In deze acht maanden zijn ... meldingen verzameld die zich veelal op meerdere aspecten van de detentie richten.

Tot dusver wordt er het vaakst geklaagd over de medische zorg en het verblijf van kwetsbare personen in detentie. Daarnaast komen andere onderwerpen aan bod in deze meldingen, zoals het gebruik van afzonderingscellen, contact met de buitenwereld, vervoer, de beschikbaarheid van kleding, het gebrek aan verlof, het verblijf van mannen en vrouwen op één afdeling, de klachtenprocedures, het eten en de juridische bijstand in detentie. Deze klachten staan uitgebreid toegelicht in de bijgevoegde Nieuwsbrieven.

Als er een melding bij het Meldpunt binnenkomt, wordt indien mogelijk samen met de advocaat een klacht ingediend. Hiertoe is de juristengroep ingesteld, maar doorgaans blijkt dat ook de al betrokken advocaat de klacht op wil pakken en hiermee aan de slag wil. Dan wordt ervoor gekozen niet over te stappen naar een andere advocaat, maar bij de al betrokken advocaat te blijven. Deze wordt dan geadviseerd en begeleid bij de klachtenprocedures. Momenteel lopen er verschillende klachtenprocedures. Daarnaast zijn er al enkele positieve uitspraken geweest waarin de vreemdeling in het gelijk is gesteld. Dit betreft zaken over De desbetreffende Commissie van Toezicht heeft deze klachten van vreemdelingen gegrond verklaard. De route naar de Commissie van Toezicht lijkt tot dusver dan ook effect te sorteren. In veel klachtenprocedures is echter nog geen uitspraak gedaan, waardoor het te vroeg is dit met zekerheid te zeggen.

Informatievoorziening/PR

Naast de juridische route wordt ook de politieke route bewandeld. Hiertoe worden kamerleden, rechterlijk instanties, toezichthoudende organen en media over de stand van zaken bij het Meldpunt geïnformeerd. Zo is er onder meer contact met Dit gebeurt door brieven, consulterende gesprekken, telefonisch contact en door het uitgeven van nieuwsbrieven. De resultaten hiervan zijn niet direct te zien, al heeft het wel aandacht in de media opgeleverd. Het Meldpunt wordt hierbij niet altijd genoemd, maar de informatie is dan wel hiervan afkomstig. Dit betreft onder meer Daarnaast zijn berichten van het Meldpunt op diverse websites te vinden,

De klankbordgroep

Er hebben in 2011 ... bijeenkomsten met de klankbordgroep plaatsgevonden. Tijdens deze bijeenkomsten is veel input voor het Meldpunt geleverd en er zijn nieuwe ideeën ontstaan. Deze bijeenkomsten betekenen dan ook een meerwaarde voor het project.

De juristengroep

In 2010 hebben ... bijeenkomsten met de juristengroep plaatsgevonden. Hier zijn verschillende ideeën geopperd voor mogelijke juridische procedures om de detentieomstandigheden aan te kaarten die nu verder worden onderzocht en verkend. Daarnaast worden uitspraken en relevante informatie digitaal uitgewisseld om elkaar onderling op de hoogte te houden.

Extra activiteiten

Tot slot worden er nog andere activiteiten uitgevoerd die niet in het oorspronkelijke plan en de projectaanvraag beschreven zijn, maar die wel van belang blijken te zijn.

Zo is er met gratis medewerking van het vormgevingbureau Om Tekst en Vorm een flyer ontworpen die het Meldpunt meer bekendheid moet geven (zie bijlage). Deze flyers zijn in het Nederlands (5.000), het Engels (5.000) en het Frans (2.500) gedrukt. Deze worden via bekende organisaties, medewerkers in detentie en sleutelfiguren in en buiten detentie verspreid.

Daarnaast worden advocaten buiten de juristengroep geïnformeerd over mogelijke klachtenprocedures en argumenten die zij hiertoe kunnen gebruiken. Het komt namelijk niet zelden voor dat de klagende vreemdeling al een advocaat heeft over wie hij tevreden is. Het is dan niet nodig om van advocaat te wisselen. Om de zaak dan zo goed mogelijk te laten verlopen, wordt deze advocaat dan geïnformeerd en geadviseerd.

Verder wordt de website www.meldpuntvreemdelingendetentie.nl regelmatig geactualiseerd. Hiertoe wordt indien nodig samengewerkt met A Web Sheep die deze website gratis ontworpen heeft. De website wordt gebruikt voor informatievoorziening en daarnaast kunnen hier online meldingen worden gedaan. Tevens kunnen hier berichten achtergelaten worden. De website trekt gemiddeld genomen bijna 300 bezoekers per maand.

En tot slot worden regelmatig presentaties over het Meldpunt en over vreemdelingendetentie aan verschillende doelgroepen gegeven. In 2010 betrof dit presentaties

3. Knelpunten

Bovenstaande laat zien dat het Meldpunt al enig succes heeft behaald. Er worden meldingen over de detentieomstandigheden verzameld en deze worden via klachtenprocedures opgevolgd. Daarnaast worden trends doorgegeven aan kamerleden, rechterlijke instanties en toezichthoudende organen. En ook de media weet het Meldpunt te vinden indien zij informatie zoeken voor een item over vreemdelingendetentie.

Door de maanden heen is het echter opgevallen dat PR activiteiten grote invloed hebben op het aantal meldingen dat het Meldpunt bereikt. In de zomerperiode ontving het Meldpunt bijna geen meldingen. Na het verspreiden van de flyer steeg het aantal meldingen aanzienlijk. We hebben tevens gemerkt dat niet alle klachten over de detentieomstandigheden bij het Meldpunt terecht komen. Daarom wordt momenteel ingezet op goede PR over het Meldpunt opdat meer mensen bekend raken met het Meldpunt en hun klachten over de omstandigheden bij het Meldpunt neer zullen leggen. Hiertoe worden flyers in verschillende talen verspreid in en buiten detentie, worden presentaties gegeven over het Meldpunt en worden bekende

organisaties én advocaten nogmaals opgeroepen meldingen over de omstandigheden in de detentiecentra bij het Meldpunt neer te leggen.

Daarnaast kan de samenwerking met advocaten nog verbeterd worden. In eerste instantie is een juristengroep ingesteld zodat zij vreemdelingen met klachten over de detentiecentra zouden kunnen bijstaan. Zij blijken in de praktijk echter minder nodig dan verwacht omdat de al betrokken advocaat veelal ook bereid is een eventuele klacht in te dienen en op te volgen. Zij worden hierbij vanuit het Meldpunt ondersteund. De uiteindelijke resultaten van de advocaten worden (ook na herhaaldelijk bellen en/of mailen) niet altijd teruggekoppeld waardoor de uitspraak in de klachtenprocedure soms onbekend blijft. Deze zaak kan dan ook niet worden gebruikt in andere zaken. Dit vermindert de kracht van de positieve uitspraak. Er wordt getracht dit te blijven verbeteren door deze advocaten herhaaldelijk te bellen en aan te schrijven over het verloop van de zaak.

Verder vormt de krappe begroting van het aantal benodigde uren een probleem bij de uitvoeringsfase van het meldpunt. Voor de uitvoering en coördinatie van dit project zijn namelijk maar vier uur per week begroot. In de praktijk blijkt dat hier meer uur voor nodig is om meldingen goed op te kunnen volgen en hier een vervolg aan te kunnen geven in de vorm van informatievoorziening. Het Meldpunt had beschikking over een stagiaire, maar dit bracht niet het gewenste resultaat gezien de specialistische kennis die hier voor nodig is. Daarna hebben we samengewerkt met een vrijwilliger die al enige ervaring had met deze thematiek. Gezien andere werkzaamheden kan hij dit echter slechts tijdelijk doen. Daarom wordt nu weer ingezet op samenwerking met een nieuwe universitaire stagiair in de hoop dat dit in de toekomst beter zal gaan. Desalniettemin blijft de begroting erg krap.

Het werven van fondsen bleek moeilijk, vanwege de politieke gevoeligheid, waardoor slechts een beperkt aantal fondsen dit project wil steunen.

Tot slot vormt de registratie van klachten soms een probleem omdat er indien er geen klacht wordt ingediend niet achterhaald kan worden wat zich daadwerkelijk heeft voorgedaan. Het is namelijk vaak niet mogelijk respons te krijgen van een tegenpartij met als gevolg dat het verhaal eenzijdig belicht is. Deze klachten worden wel geregistreerd aangezien het zeker signalen oplevert, maar dit kan niet als de enige waarheid worden gezien.

4. Het tijdpad

...

5. De begroting

...

Tot slot willen we hier opmerken dat dit het eerste project is dat Stichting LOS uitvoert als projectorganisatie. Begrotingstechnisch heeft Stichting LOS hiervan veel geleerd in de uitvoering. Gelukkig kan Stichting LOS rekenen op inzet van maatschappelijk betrokken organisaties, die voor niets het Meldpunt hebben willen ondersteunen, zoals het gratis maken van de website, het gratis vormgeven van flyers en een vrijwilliger die de meldingen wilde opvolgen. Dit compenseert de hierboven genoemde problemen in de begroting enigszins.

6. De toekomst

Het bovenstaande laat zien dat het Meldpunt Vreemdelingendetentie op de rails staat. De doelstelling dient pas over twee jaar bereikt te zijn, maar er zijn mooie eerste stappen gezet. Er zijn 62 meldingen verzameld, er zijn een aantal klachten bij de Commissie van Toezicht gewonnen, het Meldpunt is in verschillende media zichtbaar geweest en er worden signalen aan toezichthoudende instanties en overheidsinstanties doorgegeven. Het Meldpunt krijgt hierdoor een steeds groter bereik. Het is echter belangrijk dat dit bereik blijft toenemen: daarom wordt de lijn die is ingezet de komende tijd doorgezet opdat de doelstelling in januari 2012 bereikt wordt.

Hierbij dient echter wel opgemerkt te worden dat het niet makkelijk zal worden de doelstelling uiteindelijk te behalen. Met de politieke verschuivingen en het aantreden van het nieuwe politieke kabinet verslechtert de politieke situatie voor illegaal verblijvende vreemdelingen in Nederland: zij hebben minder mogelijkheden een verblijfsvergunning te krijgen, illegaal verblijf wordt strafbaar gesteld en er wordt nog meer op het uitzetten van illegaal verblijvende vreemdelingen ingezet. Dit betekent dat er minder ruimte zal zijn voor politieke beleidswijzigingen binnen dit thema. De druk zal dan ook (nog) groter moeten zijn om de detentieomstandigheden daadwerkelijk te kunnen verbeteren. Hier zal de resterende periode flink op worden ingezet in de hoop de uiteindelijke doelstelling wel te behalen.

In Nederland worden volgens Amnesty International jaarlijks circa 20.000 mensen in vreemdelingendetentie vastgehouden. De leefsituatie in vreemdelingendetentie is erbarmelijk, zoals blijkt uit diverse rapporten van bijvoorbeeld:

- Robert van de Griend in Vrij Nederland 'Undercover op de illegalenboot' en 'Meer misstanden op de illegalenboot' (maart 2006)
- Mieke Kox, afstudeerscriptie '48 Vreemdelingen' (mei 2007)
- Gerianne Smits, afstudeerscriptie 'Kinderen in vreemdelingendetentie' (augustus 2007)
- Committee on Civil Liberties, Justice and Home Affairs (Europarlement) (december 2007)
- CPT-rapport over detentieomstandigheden in Nederland, (februari 2008)
- NOVA: diverse uitzendingen, o.a. mei 2008
- Amnesty-rapport 'Mensenrechtenschendingen in Nederlandse Vreemdelingengevangenissen' (juni 2008)
- RSJ: 'Advies vreemdelingenbewaring' (juni 2008)

Uit deze rapporten blijkt dat de bejegening van vreemdelingen in detentie te wensen over laat. Het gaat dan bijvoorbeeld om medische zorg, eten, leefsituatie, dagprogramma, bezoekenregelingen, straffen en dergelijke. De reactie van de staatssecretaris (en eerder van de minister) op al deze rapporten is steeds vergelijkbaar: het gaat om incidenten, individuele vreemdelingen kunnen klagen bij de klachtencommissie, de commissie van toezicht of via de advocaat.

Helaas hebben klachten via deze weg nooit veel resultaat gehad. In de laatste reactie op de rapporten van Amnesty International en de RSJ (september 2008) heeft de staatssecretaris enkele verbeteringen aangekondigd, met name in het dagprogramma (meer toegang tot sport en bibliotheek, vrije toegang tot de luchtplaats, verruiming bezoekenregeling), toegang tot juridisch loket, en een aparte inrichting voor AMV's. Deze laatste is naar aanleiding van een vernietigend rapport van de Inspectie Jeugdzorg inmiddels alweer buitengebruik gesteld en de AMV's zijn overgeplaatst (december 2008).

Om de situatie in vreemdelingendetentie in beeld te houden, en om gefundeerd tegenwicht te bieden tegen het antwoord van de regering dat het om incidenten gaat, is het belangrijk om informatie over misstanden beter te verzamelen. Dit kan gerealiseerd worden door de oprichting van een landelijk Meldpunt. Met de informatie die het Meldpunt krijgt kunnen de volgende activiteiten uitgevoerd worden:

- regelmatige publicatie van 'incidenten' kan leiden tot meer inzicht in de situatie in vreemdelingenbewaring
- de effectiviteit van de huidige klachtenregeling wordt zichtbaar
- de overheid wordt mogelijk gedwongen tot (meer, ingrijpendere) verbeteringen
- tevens kan mogelijk een proefproces gestart worden om te beoordelen of de leefsituatie in detentiecentra klachtwaardig is.

2. Doelgroep

Doelgroep van het Meldpunt zijn de vreemdelingen die in vreemdelingenbewaring zitten of daar net uit komen. Zij kunnen zelf melden, of zij kunnen gestimuleerd worden om hun klacht te melden via contacten met migrantenorganisaties, hulporganisaties en mensenrechtenorganisaties. Hierbij wordt gedacht aan organisaties zoals: BLinN, DCI, SAMAH, PKN/ Kerk in Actie, Amnesty International, Johannes Wierstichting, Dokters van de Wereld en de noodopvangorganisaties. Daar zal vooral bekendheid gegeven moeten worden aan het Meldpunt. De uiteindelijke doelgroep van het project zijn de beleidsmakers die de vreemdelingendetentie vorm geven. Zij zijn het die verandering kunnen bewerkstelligen van de detentieomstandigheden van ongedocumenteerde vreemdelingen.

3. Behoeft

Op dit moment is er geen organisatie die systematisch de leefsituatie van mensen in vreemdelingendetentie registreert en daarvan verslag doet. Vanuit de pers bereiken ons regelmatig vragen over de leefsituatie in vreemdelingendetentie. Organisaties en personen die contacten hebben met mensen in vreemdelingendetentie hebben behoefte aan een plek waar zij deze ervaringen kunnen melden, in de hoop dat dit tot verandering leidt. Vreemdelingen zelf willen hun verhaal kwijt, en hopen daarmee te voorkomen dat anderen hetzelfde overkomt.

4. Activiteit

4.1 Voorbereidingsfase

De voorbereidingsfase bestaat uit

- het leggen van contacten met relevante sleutelpersonen die al contacten hebben in de vreemdelingenbewaring: bezoekgroepen, werknemers zoals medische diensten, pastores/ geestelijke verzorging, Amnesty en PKN/ Kerk in Actie, vluchtelingen- en migrantenorganisaties. Kortom: iedereen die contacten heeft met mensen in vreemdelingendetentie en mogelijk informatie kan aandragen voor het Meldpunt.
- het onderzoeken van juridische mogelijkheden voor klachten tegen de leefsituatie in vreemdelingenbewaring, voorbereiden klachtenprocedures, contacten leggen met juristen die hiertoe bereidt zijn, juristennetwerk opzetten.
- het opzetten van een registratie systeem
- het maken van een perslijst voor verzending maandelijkse klachtenlijsten
- het werven van stagiair(es)

4.2 Uitvoering Meldpunt

Zodra het Meldpunt bekend is, zal voortdurend aandacht besteedt moeten worden aan de binnengekomen meldingen. Deze moeten geregistreerd, gepubliceerd en opgevolgd worden, bijvoorbeeld door middel van eventuele klachtprocedures.

Tevens moet aandacht besteedt worden aan het bijhouden van de contacten zodat meldingen blijven binnenkomen.

En tenslotte moeten contacten met de media bijgehouden worden, zodat de meldingen de nodige publiciteit krijgen en daarmee tot verandering in het beleid kunnen leiden.

4.3 Publiciteit

Verandering in het beleid zal vooral komen door voortdurende druk. Media en publiciteit spelen hierin een grote rol. De informatie die het Meldpunt verzamelt, zal op de volgende wijzen bekend gemaakt worden:

- regelmatige publicatie van aantallen en aard van de binnengekomen meldingen
- artikelen van eigen hand in tijdschriften: gestreefd naar 4 artikelen
- organisatie van twee publieksevenementen: na 1 jaar en na 2 jaar
- productie van een eindverslag

Tevens wordt natuurlijk ingespeeld op vragen van de media.

5. Tijdlijn

Start: februari 2010

Voor de voorbereiding wordt gerekend op 2 maanden werk door de coördinator van het project (Mieke Kox). Met de voorbereidingen wordt begonnen in december 2009 en januari 2010.

De looptijd van het project is 2 jaar. Dit is nodig om bekendheid op te bouwen en effect te sorteren. Eventuele klachtprocedures duren meestal ook ruim 1 jaar. Tijdens de looptijd van het project zal door de coördinator 4 uur per week besteedt worden aan het project. De geworven stagiair zal 30 uur per week inzetten.

Tijdens het project zal na 1 jaar en na 2 jaar een groter publieksevenement georganiseerd worden. Hieraan zal zowel door de coördinator als door de stagiair tijd besteedt worden.

6. Belang

De rapporten van invloedrijke organisaties over dit onderwerp hebben maar tot beperkte veranderingen geleid. Om het onderwerp op de agenda te houden is het nodig om systematisch te registreren wat in de vreemdelingendetentie gebeurt. Alleen op deze manier kan voorkomen worden dat de problemen steeds als incidenten worden benoemd.

Voor de stichting LOS is het oprichten van een dergelijk Meldpunt ook een kans om een bredere groep van ondersteuners van ongedocumenteerde vreemdelingen aan te spreken, van mensenrechtenorganisaties tot bijvoorbeeld activistenorganisaties. Dit kan het netwerk van hulpverleners verbreden en versterken.

Een dergelijk Meldpunt maakt de stichting LOS bekend bij het grotere publiek, wat haar invloed (ook op andere terreinen) in de toekomst kan vergroten.

7. Risicofactoren

Het succes van een Meldpunt hangt af van de mate waarin meldingen gedaan worden. Dit hangt af van de bekendheid van het Meldpunt en de effecten van de meldingen (bijvoorbeeld ook juridisch). Een goed netwerk is dus belangrijk, evenals samenwerking met andere organisaties die zich bezighouden met vreemdelingenbewaring. Een risico bestaat in het feit dat meerderen zich mogelijk op dit thema willen profileren.

8. Resultaat

Het gewenste resultaat van het Meldpunt is verandering in het gebruik van vreemdelingenbewaring en in het regime daarvan in Nederland. Middel daarvoor is enerzijds degelijke informatie over de bestaande leefsituatie en het effect van door de minister aangewezen klachtenmethoden. Ander middel hiervoor is het aangaan van processen tegen de leefsituatie in vreemdelingenbewaring.